

kend door het conflict tusschen de mannen van de theorie en van de praktijk. De technische kennis door een leerling opgedaan aan een vakschool wordt soms als een hinderpaal beschouwd bij de opnemings in den vakarbeid door de mannen van de praktijk. Vele huisvrouwen nemen ongaarne een hulp in de huishouding aan, die is opgeleid op een huishoudschool. De oorzaak van dit conflict is, dat hij die overgaat van den ééne vorm van vaardigheid tot den anderen, altijd iets moet afleeren, dat hij reeds meester is geworden. De schrijver op de tikmachine gebruikt bijna dezelfde spieren als de bespeler van de piano. Toch verschillen deze beide vaardigheden wat den aanslag van de toetsen betreft. Het gevolg daarvan is, dat de schrijver op de tikmachine vele dingen moet afleeren eer hij de piano kan bespelen.

In de opvoedkunde bestaat er conflict tusschen de vóór- en tegenstanders van de z.g. formeele training. Door het onderwijs krijgt een leerling wel macht in 't algemeen, maar niet de macht om die kennis te gebruiken. Le Bon's motto was: „De opvoeding is de kunst om kracht over te brengen van het bewuste naar het onderbewuste leven”. Zoodra we de één of andere kunst meester zijn, verdwijnt het bewuste opzicht over ons doen en laten en werken we mechanisch. Bij de overdracht van vaardigheid b.v. van kantoorwerk naar handwerk komt alles aan op de bewuste opmerkzaamheid, zoodat we weinig nut hebben van wat reeds gewoonte was geworden. Wat heeft b.v. een gymnasiast, die getraind is in de klassieken, aan al zijn opgedane kennis, zoodra hij bij een smid in de leer komt?

Het bezwaar tegen de stelling, dat mannen in de kracht des levens, die afgezwaid zijn van hun ambtelijken- of beroepsarbeid, ander werk moeten zoeken, schijnt dus gegrond uit het oogpunt van de transferentie. Menig ambtenaar of studiemans zal zeggen met den rentmeester in de gelijkenis (Lukas 16): „Graven kan ik niet, te bedelen schaam ik mij.” (Graven staat hier voor alle handwerk). Zij die met den apostel Paulus in hun jeugd benevens hun studievak nog een handwerk hebben geleerd, hebben dus in dezen een streep vóór bij anderen.

Toch kan er inzake de transferentie van arbeid heel wat gedaan worden, inzonderheid als de arbeid als een mandaat Gods wordt beschouwd. Koning David oefende zijn regeertaak uit met ernst en vond toch tijd om te dichten en de harp te bespelen. Onze Koningin is een voorbeeldige Vorstin en tevens een beroemde schilderes. De verandering in maatschappelijke toestanden in de 20e eeuw roept om het verzetten van de bakens in opvoeding en onderwijs. De leerlingen van de scholen komende, moeten een tweevoudige opleiding krijgen, n.l. in handwerk en studie-arbeid. Op gevorderden leeftijd kan men zich ook laten testen, d.w.z. experimenteel laten onderzoeken, voor welken arbeid men nog het meest geschikt is, wanneer men zelf nog geen keuze heeft gedaan. Ook kan men zichzelf testen door in de verschillende kunsten, b.v. muziek, teekenen, schilderen enz. eenigen tijd les te nemen.

Er is echter één terrein, waarop geen transferentie-bezwaren voorkomen. Dat terrein is de arbeid tot de komst van Gods koninkrijk door verbreiding van het Evangelie. Op dat terrein zijn zoovele departementen waarbij men kan ingedeeld worden, dat er voor een ieder keuze bij is. Alleen geldt ook hier de regel van 1 Tim. 3:10: „En dat dezen ook eerst beproefd worden, en dat zij daarna dienen, zoo zij onbestraffelijk zijn.”

's Grav.

L.

UIT DE SCHRIFT

Hoog van moed.

(Bij het regeeringsjubileum der Koningin.)

En zijn hart verhef zich in de wegen des Heeren. (2 Kron. 17:6.)

Nu in deze dagen het Nederlandsche volk in gedachten teruggaat naar het oogenblik, toen een jonge vrouw van achttien jaar de kroon aanvaardde, wil het christelijk gedeelte der natie ook bij dit jubileum opening der Schrift. En al weten we bijzonder goed, hoe gevaarlijk en verwarrend het is, de koningen, die over het bondsvolk in het oude verbond geheerscht hebben, te vergelijken met vorsten uit later tijd, en al wijzen we ook elke verkeerde verbondsbeschouwing af, welke de Nederlandsche natie zou willen aandienen als het „Israël van Europa”, toch richten onwillekeurig de gedachten zich op wat de Schrift van de verbondsgeschiedenis verhaalt, voor zoover deze heenvoert ook door het koningshuis van David.

De korte aantekening nu, die omtrent Josafat in onzen tekst gegeven wordt, prikkelt daarbij de aandacht onwillekeurig. Josafat, de koning van Juda, die als zoon en opvolger van Asa den troon van David beklommen heeft, is een man geweest van scherp blik en van sterken hervormingsdrang. Met het tien-stammenrijk, dat destijds door den met zwarte kool geteekenden Achab werd ge-

regeerd, sloot hij vrede. Een bondgenootschap tusschen de beide vorsten was weer een hulpmiddel om de verstrooide schapen van Abraham's kudde bijeen te brengen. Bezegeld werd deze bond naar de wijze van vorsten door het huwelijk van kinderen, en een gemeenschappelijke veldtocht tegen den vijand in het noorden gaf er concrete uitwerking aan. Inderdaad, deze koning was scherp van blik. Bovendien was hij een man van sterken rechtswil. Hij wandelde op de vroegere wegen

van zijn vader, keerde zich tegen den Baälsdienst, herstelde den dienst van Jahwè, den God der vaderen en ondervond, naar de belofte, langs dezen weg den zegèn van dien God. Hij is de man van het bekende systeem: „God bidden en zijn kruut droog houden”; want al mag hij met het tien-stammenrijk vrede sluiten, toch weet hij zeer wel, dat koning Achabs veldheersstaf, ook al wordt hij Josafat toegestoken, toch geen staf is om op te leunen; voor de vleeschelijke rust zou immers die

1898 - Het wondere Verbond. - 1938.

Wat zinvèrrukkend feestgedruisch
Doorschettert Hollands Tuin en Huis
En noodt tot gaaf jolijt
En ongerepte vroolijkheid
Getooiden allerweeg

Van vreugdevolle singelwal tot kriele keerweerstee?

Hoe danst het hart van Hollands guit
In glorie zijn gedenkklink uit
Bij schalke oranjezon,
En stikt het traantjen aan de bron
Van 't gauw gekropt gemoed —

Ontstoken voor zijn wiegegrond, van 't pure Neêrlandsch bloed. —

In gul gemeente huldekreet,
Een onbezwooren vrijheidseed
Uit franke borst geslaakt,
Die WILHELMINA trouw vermaakt
Ook in het snaaksche lied,

Dat uit een overgeestig hart om vollen adem schiet!

Wat vlagomwonden vendelpracht
Omslingert groen verkroosde gracht
En stug en grauw beton,
In balsemieke bloemfeston
Met keel en blank lazuur,

Dat oudvererfde heerlijkheid veredelt in zijn duur?

Hier feest het grijze landsverleên
Op 't hoffelijkst in statiekleên
Van heraldieken tooi
En schikt een diep gedoken plooi
Uit eerbied voor Nassouw',

En fijngesnaarde liefdezin, oranje, wit en blauw!

Ja, toch! dat volk is trouw en goed
Dat Gij nu veertig jaren hoedt
Met zoo savante drift:
Het heeft Uw fieren naam gegrift,
Niet in geducht metaal.

Maar in het lieve kinderhart — een goude' orangeschaal.

Het heeft het oude heldenbloed
Van Nassau's stam in U bevroed
En weet Uw wijde taak
Gewezen door de klare spraak
Van 't wonder van dit land.

Dat U, Vorstin, een laaf'nis is naar godgekoren trant.

De dichter, die met jagend bloed
Den Geus nog viert met hoogen moed,
Vereert dien wond'ren bond
Als in zichzelf gerechten grond
Voor diep getroost beleid,

Dat met den schoonsten offerzin zich volk en nakroost wijdt.

Als Prince Mouringh, rêcht aan 't stuur
In dwerrelwind van storm en vuur
De bark te houden wist,
En veertig jaren in den mist
Van twist en oorlogskans

Zijn lastig volkjen hopen deed bij licht van hooger trans. —

Zoo Gij! recht mannelijk gevroomd,
Hebt Ge in den storm het wee betoomd
En alle hoop geschoord
Met stille beên . . . in vree verhoord.
Ja! Gij hebt God gepraaid

En kreeg den vree, schoon vuur'ge damp met alle winden waait.

Als krimpen gaat de wereldkim
Op 't dansen van de roode schim,
Zij nóg Uw vrijheidsgaard
Bij hoogste gratie wel bewaard,
Uw biddend oog gericht

Op Hem, Die Neêrland, door Uw Huis gelèid, steeds ophief tot het licht!

En, treed ik ook voor God den Heer,
Dat Hij ons nog dien teerling keer',
'k Herhaal den vasten eed
Waarmee 'k me aan U gebonden weet
En werp mijn veder neer

Ter trede van Uw troon, Vorstin! — mag 't zijn, ik haal ze weer.

Haarlem.

JAN DE MARÉ.

staf een r
boort? E
tegen Isr
alle vest
het rijks
bracht e
had inge
ontstaat
beide rij
naar toe
hem dan
Een en
wegen v
Hij krijg
Leidsche
schenke
op rond
„hoog va
zegt de S
„In de
een koni
handen l
op voor
kracht, v
malie zi
verwijde
afgodisch
„Hoog
moed”.
Een „l
op en e
Geen v
van den
voor het
verbonds
zijn spre
buiten
dienst de
dat word
tum van
wijls het
wet verli
Ook d
koningse
wekkend
We lez
hart ziel
hier van
komt er
zich zijn
Uzzia ve
eigenwill
het altaa
der theo
maximus
eigen ha
weer de
muël in l
machtsus
dus ook
heid.
Nu is
betrokke
band tus
legen in
den Bijb
van de
maintien
bool van
het wape
nen dat l
op weg i
het bont
optreden
jaar van
teneinde
zich sche
ben te r
welke de
hoog-mo
ventsweg
„Hooge
in een tv
het vlees
dit dan v
we in h
krank. V
een teek
Hizkia be
„dewijl
zoo lezen
over voll
de ballin
loofde la
triumfeer
„uit Egy
Hizkia's
dagen ge
„hoogmo
de verdr
diensthui
der profe
daarna bi
nen, de
uit te hi
wederom
1) Dr A
Bijbel een
30 en 31, 1

staf een rietstok kunnen worden, die de hand doorboort? En daarom versterkte Josafat zich toch wel tegen Israël, d.w.z. tegen het tien-stammenrijk. In alle vestingen van Juda legde hij troepen, heel het rijksgedebied werd in staat van tegenweer gebracht en de steden van Efraim, die zijn vader had ingenomen, waren daarbij niet vergeten. Zoo ontstaat die wonderlijke verhouding tusschen de beide rijken: van Josafat's zijde wordt gezocht naar toenadering, maar de zorgeloosheid besluipst hem daarbij geen oogenblik.

Een en ander baant nu in 's Heeren gunst de wegen van den voorspoed in zijn koningschap. Hij krijgt het stevig „in de hand“ (vs 5, volgens Leidsche Vertaling). Gansch Juda brengt hem geschenken. Rijkdom en heerlijkheid stapelen zich op rondom den troon van Josafat. Zoo wordt hij „hoog van moed“. Zijn hart „verheft zich“, zegt de Statenvertaling. Maar, — het verheft zich „in de wegen des Heeren“. Het beeld van een koning, die weet wat hij wil, de tougels in handen houdt, en vast in den zadel zit, rijst hier op voor ons oog. En het is juist deze innerlijke kracht, welke hem nu ook op de lijn der reformatie zich verder voortbeweegt laat; want hij verwijderd de hoogten en roeit de resten van den afgodischen Baälsdienst uit.

„Hoog van moed“; — dat lijkt veel op „hoogmoed“.

Een „hart dat zich verheft“; — dat lijkt veel op den eigenwaan.

Geen wonder dan ook, dat alle zelfvertrouwen van den koning, die weet wat hij wil, een ramp voor het volk beteekent, en schade brengt over de verbondsgemeenschap, zoo vaak dat koningshart zijn spreuk: „Je maintiendrai“ (ik zal handhaven) buiten „de wegen van Jahwè“ houdt en in den dienst der eigenwilligheid stelt. „Je maintiendrai“: dat wordt een vloek, een dreigement, een ultimatum van den hoogmoed, van de hybris, zoo dikwijls het pad van de gehoorzaamheid aan 's Heeren wet verlaten wordt.

Ook daarvan bevat de geschiedenis van het koningschap onder het volk van Abraham afschrikwekkende voorbeelden.

We lezen immers ook van Uzzia (26: 16), dat zijn hart zich verheft. Dezelfde uitdrukking dus als hier van Josafat staat opgeteekend. Maar bij Uzzia komt er dan de schrikkelijke aantekening bij, dat zich zijn hart verheft „tot verdervens toe“. Uzzia vergriipt zich aan Jahwè zijn God, treedt eigenwillig den tempel in, ontsteekt wierook op het altaar, bezondigt zich daardoor aan de wet der theocratie, die den koning verbiedt, pontifex maximus te worden, d.w.z. het priesterschap in eigen hand te nemen, brengt zoo in Davids huis weer de zonde van koning Saul, die indertijd Samuel in het aangezicht weerstond door soortgelijke machtsusurpatie, en haalt zoo over zichzelf, en dus ook over zijn volk, het oordeel der melaatschheid.

Nu is „melaatschheid in den Bijbel zeer nauw betrokken bij Israël's cultus... Dit nauwe verband tusschen melaatschheid en religie... is gelegen in de omstandigheid, dat melaatschheid in den Bijbel als het prototype wordt beschouwd van de smet der zonden“¹⁾. Dus verft het „je maintiendrai“ der eigenwilligheid het symbool van zonde en smet, van schuld en straf, in het wapenschild van Davids huis. Het staat binnen dat huis de nadering van Christus, die immers op weg is naar „het zijne“, legen, en brengt over het bondsvolk de droeve noodzaak van het optreden van den profeet Jesaja, die in het sterfjaar van den melaatschen Uzzia geroepen wordt, teneinde door het vrije woord der profetie, dat zich scherp óók tegen Davids koningshuis zal hebben te richten, de steenen weer weg te ruimen, welke de zonde van Davids koningshuis in den hoogmoed der vleeschelijke autarkie op den adventsweg van Christus heeft opgestapeld.

„Hooge moed“, het „verheven hart“: dat is nog in een tweede geval een ramp gebleken, doordat het vleesch daarin zichzelf tot zijn arm stelde. En dit dan wederom in David's huis. Eens, zoo lezen we in hoofdstuk 32: 24, werd Hizkia doodelijk krank. Wonderlijk wordt hij straks uitgered, en een teeken wordt hem bovendien gegeven. Maar Hizkia beantwoordt niet aan de genoten weldaden, „dewijl zijn hart verheven werd“. En daarom, zoo lezen we, komt de toorn over hem, gelijk ook over volk en stad. Jeruzalem wordt ingenomen; de ballingschap rukt Abraham's volk uit het beloofde land weg, en het pandaemonium van Babel triumpheert over „den zoon“, dien de Heere eens „uit Egypteland“ heeft „geroepen“. Al is wegens Hizkia's verootmoediging dit kwaad niet in zijn dagen gekomen, het wordt toch aan zijn eigen „hoogmoed“ verbonden. En zoo komt de Kerk in de verdrukking; zoo gaat Gods „zoon“ opnieuw het diensthuis in, en komt weer de droeve noodzaak der profetie, om in de dagen der ballingschap en daarna binnen het nationale Israël gericht te oefenen, de „rest“ der verkiezing uit het volksgeheel uit te hevelen, en alzoo den weg van Christus wederom vrij te maken.

¹⁾ Dr. A. C. Drogendijk: „Is de melaatschheid van den Bijbel een zuiver religieus begrip?“ Geneeskundige Gids, no. 30 en 31, 1938, Moorman's Periodieke Pers N.V., Den Haag.

Tot twee malen toe dus is het koningschap van den hoogmoed, die zich wapenen smeedt ten dienste der ongerechtigheid, bezig geweest, den weg van Christus Jezus naar Zijn doel op te breken, een gat er in te slaan.

En haast zou men gaan vreezen, dat het „ik zal handhaven“ en dat het „sterke hart“ en dat de jeugdige „moed“ van den vorst die den dageraad tegemoet gaat, in zichzelf iets kwaads is, en dat God zijn aarden vaten slechts om de scheuren, die er in zijn, liefhebben kan, wanneer niet de Schrift ons in Josafat een exempel gaf van „hoogmoed“, van een „zich verheffend“ hart, dat wapenen smeedt in den dienst der gerechtigheid.

Maar gelukkig, dat voorbeeld staat er. Josafat, — die verheft zijn hart in de wegen des Heeren. En de kanteekenen hebben reeds gezegd, wat hier essentieel is: zijn hart verheft zich, „te weten niet door waan van deugden, rijkdom en eer, maar door en tot een kloek voor-nemen om de afgoderij uit te roeien, den zuiveren godsdienst te herstellen, alle goede orde naar de wet des Heeren in te voeren en zich tegen de belzelen, die hem bejegenden, vast te maken. Sommigen nemen het alzo, dat hij het hield voor zijn hoogste eer, in des Heeren wegen te wandelen“.

Zoo treedt het „hooge“ koningshart, de hand die koers houdt, het wapenschild met zijn „je maintiendrai“, in tweërlei lijn op: in die der zonde, en in die der genade. In de verachting, maar óók in de heropening van het boek der wet des verbonds. Het treedt op in de revolutie en in de reformatie. Het helpt de kudde verstrooien, maar óók vergaderen. Het kan den Christus in Zijn eerste of tweede komst tegenstaan; maar het kan Hem ook dienstbaar zijn in eerste of tweede advent. Niet de „natuur“ van het „hooge“ of „verheven“ hart staat den Heere tegen, maar alleen de zonde en het „vleesch“ van zulk een hart.

En daarom kunnen wij vandaag zoo dankbaar zijn in het midden van ons volk. Neen, niet over de kerk hebben wij onze Koningin; en Nederland is Israël noch Juda. De terreinen blijven onderscheiden; en over een theocratie heeft Koningin Wilhelmina nooit geregeerd. En in de persoon ligt het ook niet. Het huis van Oranje kent óók zijn voorbeelden, waarbij het koningschap tastte naar een eer, die het niet hebben mocht. En reeds het „verheven hart“ van den verlichten despoot Willem I, die omstreeks 1816 gegrepen heeft naar een machtspositie, die de kerk in het moederland en in de koloniën, gelijk ook de school, heeft willen knippen naar een patroon, dat nog heden ten dage in Duitschland ons afschrikt, heeft over het Nederlandsche volk en over de kerk moeiten gebracht, en de tweede komst van Christus, zoover het aan den mensch lag, tegengestaan.

Maar temeer als wij daarop letten, is de blijdschap groot over het „verheven hart“ eener Koningin, en over haar „je maintiendrai“, dat in de laatste veertig jaren den moed der natie mede heeft gestékt. In deze veertig jaren heeft God ettelijke kronen in het stof geworpen; en zonder dat daarmee de revolutie een vrijbrief krijgt, is toch ook daarin gebleken, hoe het oordeel komt ook over dynastieën, die het „hooge“ koningshart zich lieten verheffen tegen Hem, bij Wiens gratie zij regeeren, en tegen de wetten, die de hoogste Potentat ook hun voor hun regeerbeleid had voorgescreven. Wilhelmina draagt haar kroon nog; en heeft er al terreur in haar laatste regeeringsjaar op den Coolsingel van Rotterdam ontsteltentis geworpen, toch was deze niet tegen het gekroonde Hoofd gericht, maar gebruikte zij de vrijheid van Haar land om conflicten van vreemde nationaliteiten uit te vechten. Nog heeft ons volk den oorlog niet gezien. Nog is de dictatuur door Gods genade ver van ons gebleven. Nog is er macht, die zich ten dienste van het récht wil stellen; en nog mag de kerk haar eigen leven leven in alle godzaligheid en eerbareheid. En in deze benarde tijden heeft j.l. Woensdag het „hooge hart“ van Nederlands Vorstin zich in een radiotoespraak geen woord laten ontvallen over de in veertig jaren rechts en links ontroonde dynastieën; maar het heeft zich tot de jongeren van het volk gericht, teneinde voor de toekomst het „hooge hart“ hun toe te bidden.

En hier treedt nu de kerk van Christus op. Zij heeft aan het Koningshuis van Oranje gezegd, ruim honderd jaar geleden, wat ze ook vandaag aan Nederlands opgroeiende jeugd wil prediken: het „hooge hart“ is goed, mits het zich geve aan den dienst des Heeren en bukke voor Zijn wet. Zoo niet, het zal zich aan zijn waan van autarkie, aan rassenwaan en nationalen trots den dood eten en vergaan.

Zoo predike de kerk den komenden Christus. Zij doe het met een „verheven hart“, ook als het leed en tranen kosten mocht, gelijk in Rusland en in Duitschland. En koningshuis en volksgemeenschap mogen luisteren naar het geopenbaarde Woord, opdat zoo „volk en vaderland“ naar eigen taak (Zie vervolg op blz. 432.)

Bij de gratie Gods.¹⁾

„Door Gods genade Vorst van Nassau“, lees ik onder oude Oranje-portretten. In dit onderschrift wordt ons de sleutel gegeven op de geschiedenis van Vorstenhuis en Vaderland. De Dillenburgsche Nassau's waren vorsten van goeden faam, maar van klein formaat en geen mensche-lijke factoren verklaren de positie die het Huis Oranje-Nassau in de geschiedenis van Europa heeft mogen innemen. „Wil dat Duitsche Graafje oorlog tegen mij voeren?“ spot Filips in 1567! Neen, God, van Wien de schilden der aarde zijn, heeft Vader Willem van een grandseigneur gemaakt tot een held des geloofs, die in die kracht koninkrijken heeft overwonnen. Een Hollandsche Staat en Natie bestonden toen zelfs niet in de gedachten. Na Leycester is de Nederlandsche Republiek in alle stilte tot stand gekomen, als verlegen met haar bestaan. Onze Staat had minder van een leeuw dan wel van een huisdier, dat hulpeloos tracht stand te houden met de pooten in het slijm. Wat een Staatje, deze onbelangrijke en onbeschermd ge-westen! Welk een natie, deze altijd kibbelende provincialen! Zoo wankel was ook de positie der Oranje's, aan successie heeft niemand gedacht, het Stadhouderschap was een wonderlijk staats-rechtelijk mixtum. Door Gods genade alleen is Nederland gebleven en is Oranje gebleven. Maurits, een jongen nog bij den dood van Vader Willem, doet als de kleine man in het blinkend harnas de krijgskans keeren. „Notre héros!“ zeggen ook de Fransen van hem. Meer dan in hem en in zijn broeder Frederik Hendrik leeft de gods-vrucht voort in de edele dochters van Vader Willem, die het onverderfelijke versiersel hebben ge-dragen van een zachtmoedigen en stillen geest. Ik denk ook aan Willem Hendrik, den halfgebochel-den, astmatischen jongen, met zijn vreugdelooze jeugd, Kind van Staat. Alles is hem tegen, eerst wordt hij verwaarloosd door zijn moeder, dan bedild door de Staten. Zwak is zijn gestel, in ken-nis doet hij voor de andere Oranje's onder. Gods genade werkt in dit ongelukkige kind het geloof, zulk een geloof dat bergen verzet. Zoo wordt hij naar de beschrijving van vreemde gezanten „een groot soldaat, een groot econome, speelt niet, vloekt niet, is zeer arbeidzaam en laborieus“. Res-taurateur van onzen Staat wordt hij als Dutch William de bevrijder van Engeland en van het Protestantisme in Europa. Na zijn dood schijnt het uit met Oranje, de eenigste ernstige kandidaat voor het Stadhouderschap verdrinkt jammerlijk, men overweegt de souvereiniteit aan te bieden aan een Hohenzollern. Sommige takken van het ge-slacht Nassau sterven in deze dagen geheel uit. Het aanzien van het land daalt, de finantiën zijn slecht, de buitenlandse politiek is karakterloos, een geschiedenis schijnt afgesloten. Maar God de Heere Zelf spreekt „Je Maintiendrai“: Ik zal hand-haven Mijn genade aan Oranje en Nederland! Willem IV en Willem V mogen geen groote staats-lieden geweest zijn, zij hebben de tradities van godsvrucht en degelijkheid van hun geslacht be-waard en verdiept. Willem V heeft het land min-der gediend in het regiment dan wel op de knieën. Uit Engeland schreef hij: wat er ook gebeurt, ik zal God altijd voor de welvaart van Holland blij-ven bidden. Zijn gebeden zijn verhoord. Het herstel van 1813 is geschied door de genade Gods. De Erf-prins zwierf arm als een rat door Europa rond, men wist zijn adres niet eens. De Hollanders van dien tijd waren waarlijk geen sterk slag men-schen. Een plan bestond er niet, alleen Gods plan. Hij heeft Nederland hersteld en Oranje hersteld en hulpe van God verkregen hebbende, staan wij tot op dezen dag. Onder de regeering van den laatsten Koning schijnt het als zoovele malen vroe-ger met het Huis van Oranje ten einde gekomen. En het schijnt dat de goden van den tijd het volk zullen afleuren van den rotsgrond van het geloof. Maar opnieuw spreekt God: Je Maintiendrai en Hij heeft Zijn genade gehandhaafd over Troon en Volk tot op dezen dag.

Wellicht is het voor theologisch geschoolden een moeilijk probleem welk soort van genade hier bedoeld wordt en valt de exegese van het onder-schrift hun zwaar. Maar laat ons in het eenvoudig geloof der huislieden en poorters uit de benarde tijden onzer volksgeboorte ons vertrouwen en onze hoop voor Vorstenhuis en Vaderland stellen in de genade van Hem, Die Koning der koningen en Heere der heeren heet. Zij het de belijdenis van Koningin en onderdaan:

Mijn schilt ende betrouwen
Zijt Gij, o God, mijn Heer!

N. B.

¹⁾ Gegevens voor dit artikel ontleende ik aan Dr. N. Ja-pikse: Geschiedenis van het Huis van Oranje-Nassau. Zuid-Hollandsche Uitgevers-Mij, Den Haag, 1937.

en wijze, en elk in eigen levenskring, ook dienstbaar mogen zijn aan de wederkomst van Hem, die alle hooge hart requireert op den dag van Zijn heilkracht, om voor de voeten van den Koning der koningen allen berg te slechten en alle dal te vullen. Want zijn „hooge hart” verheft zich in gebieden te allen dage om de macht, die Hij naar het recht verworven heeft, te oefenen tot in de verste hoeken van de wereld. En zijn spreuk „Ik zal handhaven” vindt, wijl op Golgotha geïndiceerd, dagelijks erkenning, omdat Hij de Koning is, die zonder usurpatie-wil, maar als de Borg van velen, het koningsambt en het priesterambt in zichzelf vereenigd heeft, Koning zijnde en Priester, naar Melchizedek's wijs, Koning over de stad van den vrede, die alle verstand te boven gaat.

K. S.

„Nihilisme”.

Prof. Hepp heeft een gruwelijke ontdekking gedaan. Hij is een verschrikkelijk monster op het spoor gekomen. Een monster levend nog wel op het gereformeerde erf! Reeds eerder had hij de sporen ervan ontdekt, de lucht ervan geroken. Nu evenwel is het ondiert zó afschuwelijk voor den dag gekomen, dat hij gemeend heeft het in „Credo” te moeten signaleeren.

Wat is dan wel het geval?

In onze Gereformeerde Kerken is, naar de meening van den professor, een „nihilisme” werkzaam.

Weet ge lezer, wat dat is?

„Nihilisme” — dat is de naam van een vreeselijke leer. De verdieders ervan zijn de meest weerzinwekkende menschen, die men zich denken kan. Hun zwarte gestalten doemen voor ons op, vooral in de geschiedenis van Rusland. Het waren mannen en vrouwen, bezielde door een demonische haat tegen de maatschappelijke en politieke orde. Alle middelen waren hun inziens geoorloofd om de huidige maatschappij tot een ruïne te maken. Als wapenen gebruikten ze bij voorkeur bommen en andere helse machines. Ze hebben tientallen menschen, vooral aanzienlijken, ja, zelfs vorsten, vermoord. En ze deden dat zonder de minste wroeging.

Het nihilisme in onze kerken, zooals Prof. Hepp het meent ontdekt te hebben, is gelukkig nog niet dit maatschappelijke nihilisme. Neen, hij meent te zien een dogmatisch nihilisme. Het is dus een leer, een richting, die — als we het woord van Prof. Hepp ernstig nemen — het op den ondergang van de dogmatiek toeleggen. Inderdaad, indien het waar zou zijn, een verschrikkelijk voornemen.

Moreel is het met deze dogmatische nihilisten ook niet in orde. Het zijn achterbakische lieden. Heel wat van de dogmatiek hebben ze al verwoest. Maar — ze zeggen het niet eerlijk en open! Zoo af en toe komen ze met een voorzichtige vernielingspoging voor den dag. Liefst zich verschuilen achter anderen: laf gedoe van slavenzielen! Maar Prof. Hepp doorziet het en hij roept ze op om maar eens eerlijk alles te zeggen. Dan weet ons Gereformeerde volk waar het aan toe is. En geen enkele gereformeerde mag tegenover dit sluwe, listige, slopende pogen werkeloos blijven.

✱

Welke zijn nu de sinistere figuren, die Prof. Hepp bij deze beschuldiging op het oog heeft?

Misschien dacht iemand aanstonds aan predikanten en leden, die nog wel eens leelijke dingen zeggen van „die dogmatiek” en „die dogma's”. Menschen, die er behoefte aan hebben zoo af en toe eens uit te roepen, „dat het in dogmatische kennis toch maar niet zit” en „dat ge met al die dogmatiek toch nog wel verloren kunt gaan”. Daarmee gevend niet zoozeer een vermaning aan dogmatistische zielen als wel een uiting van eigen afkeer ten aanzien der dogmatiek.

Wie dit ging vermoeden heeft zich evenwel vergist.

Prof. Hepp kijkt in een andere richting. Men leze slechts wat hij schrijft. Naar de gewoonte van „De Reformatie” geven we het geheele stuk van Prof. Hepp hier weer:

Dogmatische onderscheidingen.

In het „Kerkblad voor Haarlem” tracht Ds C. Veenhof opruiming te houden van bekende dogmatische onderscheidingen. Hij schrijft:

Zoo kan men soms wonderlijk hooren spreken over organisch en mechanisch. Een leermeester van me zel eens met een oolijken glimlach: „Als de menschen het eens mooi willen zeggen, dan gebruiken ze het woord „organisch” maar eens een keer”. Zoo wordt er gewerkt, of beter gezegd: gespeeld en geknoeid met de termen formeel en materieel. Ze klinken nog al geleerd bovendien. En tegenwoordig praten de menschen weer druk over onderwerpelijk en voorwerpelijk. Moet een preek voorwerpelijk of onderwerpelijk; voorwerpelijk en onderwerpelijk; voorwerpelijk noch onderwerpelijk zijn?

Voor al echter de onderscheiding van inwendig en uitwendig heeft allerlei toepassing gevonden en... onnoemelijk veel schade gedaan. Och, dat men die woorden had gereserveerd voor geneesmiddelen! U weet wel: bestemd voor uitwendig of inwendig gebruik. Of hadde men slechts van uitwendig gesproken voor wat den buiten-

kant van voorwerpen of lichamen betreft en inwendig alleen voor dat wat er echt in zit.

Maar neen, men ging spreken van een inwendige en een uitwendige kerk, van een inwendig en een uitwendig geloof, van een inwendig en een uitwendig verbond, van een inwendige en uitwendige roeping, van een inwendig en een uitwendig aanbod van genade enz. enz.

Tot zoover Ds Veenhof.

Een paar onderscheidingen heeft Ds V. er hier bij gefabriceerd. Het is onder ons b.v. niet gebruikelijk te spreken van een inwendige en uitwendige Kerk, een inwendig en uitwendig aanbod van genade.

Dat de onderscheiding inwendig en uitwendig soms misbruikt wordt, weet schier ieder.

Maar op de onderscheiding van in- en uitwendige roeping het veto toe te passen, is een verzet plegen tegen de Gereformeerde dogmatiek van ouds af tot op heden.

Ds Veenhof verschuilt zich hier achter een Hervormd predikant.

Doch, afgedacht daarvan of beiden hetzelfde bedoelen, is dit toch beneden den ernst der zaak.

Het wordt bijna een manie om dogmatische onderscheidingen naar den rommelzolder te laten verhuizen.

Archetypisch en ectypisch, de kennis van Christus naar Zijn menselijke natuur, die van de geloovigen in den hemel, die van de geloovigen op aarde werden reeds als contrabande over boord geworpen. Voor de onderscheiding tusschen algemeen en bijzonder werd angst uitgesproken.

Nu moet in- en uitwendige roeping er aan gelooven.

Wat stelt men hiervoor in de plaats?

Niets.

Men schept in de dogmatiek een vacuum, een luchtledig.

Wij vragen ons af: wat volgt er nu?

Dat men alles maar opeens noemde!

Dan wisten we, waar wij aan toe waren.

Welk Gereformeerde ziet dit „nihilisme” niet met leede oogen aan.

Waarop moet dit uitloopen?

Hiertegenover mag niemand werkeloos blijven.

Daarom begin ik met te signalieren.

Tot zoover Prof. Hepp.

Men ziet: het is ernstig en dreigend genoeg!

Om de situatie te leeren kennen — vooral om te zien wat er van dat leelijke „verschuielen achter een Hervormd predikant” waar is — wil ik even meedeelen, dat ik in het „Kerkblad van Haarlem” een rubriek verzorg „Onder de streep”, waarin ik allerlei interessante artikelen, fragmenten uit boeken enz. overneem, die voor ons huidige kerkelijke leven van belang zijn. Vooral nam ik daarin op vergeten stukken uit Kuypers werk, die licht kunnen verspreiden over de moeilijkheden en vraagstukken onzer dagen. Juist van Kuypers, die tegenwoordig meer geprezen dan gekend wordt.

Prof. Hepp liet afdrucken de „Inleiding” op een artikel, inderdaad overgenomen van „een Hervormd predikant”.

Maar waarom noemt hij diens naam niet?

Want het is niet maar de eerste de beste.

Het is niemand anders dan Ds J. G. Woelderink, de Gereformeerde in hart en nieren, de fijne kenner der Reformatische theologie, de man, die worstelt in „De Waarheidsvriend” om de Gereformeerden in de Hervormde Kerk weer te leiden naar de reformatische verbonds- en doopsopvatting.

Wat Prof. Hepp zegt over er bij gefabriceerde onderscheidingen: laat ik hem de verzekering mogen geven, dat ik alleen die onderscheidingen noemde, waarover ik met eigen oogen las en waarvan ik met eigen ooren hoorde.

Een heel stuk van Prof. Hepps tirade gaat langs ondergeteekende heen; dit alleen wil ik ervan zeggen, dat het deels beslist onjuist is, deels de zaak in een geheel verkeerd licht plaatst.

✱

Wat nu de eigenlijke kwestie betreft, die van „uitwendige” en „inwendige” roeping — voor alles wil ik hier het stuk van Ds Woelderink overnemen. Daarover gaat het, daarmede betuigde ik openlijk mijn instemming. Van verschuilen is geen sprake. Onze lezers kunnen dan zelf over dit verschrikkelijk symptoom van nihilisme oordeelen.

Het is een stuk, genomen uit Ds Woelderink's artikelen-serie over „Het Doopsformulier”, en is te vinden in „De Waarheidsvriend”, 28ste Jaargang, No. 28.

Zooals de Schrift niet weet van tweeërlei verbond, zoo weet de Schrift evenmin van tweeërlei roeping. En het getuigt van weinig Schriftuurlijken zin, als men uit het feit, dat er tweeërlei kinderen des verbonds zijn, wil afleiden, dat er ook tweeërlei roeping is.

In de gelijkenis van den zaaiër spreekt de Heiland van vierderlei akkergrond, maar niet van vierderlei zaad. Het is één en hetzelfde zaad, dat uitgestrooid wordt, maar alleen in den goeden grond brengt dit zaad vrucht voort. De vierderlei grond, waarop het zaad geworpen wordt, kan dus tot tweeërlei grond teruggebracht worden, onvruchtbare en vruchtbare grond. Zoo zijn er tweeërlei kinderen des verbonds, bastaarden en ware kinderen, maar zij zijn allen met dezelfde roeping geroepen geworden, de roeping tot bekeering en geloof, of wil men tot geloof en bekeering. Dat deze roeping bij den een vrucht draagt en tot bekeering leidt en bij den ander niet, mag en kan alleen uit de verborgen verkiezende genade Gods verklaard worden, waardoor de Heilige Geest voor de roeping een plaats in het hart bereidt en deze een krachtadigen ingang doet vinden, maar daardoor wordt de roeping geen andere, zoodat naast de eerste roeping zich een tweede zou bevinden, die aan de eerste wordt toegevoegd. Daardoor maakt men een

scheiding tusschen Woord en Geest, die de Schrift niet kent en die opnieuw aan de wederdoopers herinnert, die naast de roeping van het uitwendige woord een roeping des Geestes plaatsten*).

Wanneer men deze tweeërlei roeping aanduidt met de namen in- en uitwendig, bedoelt men met uitwendig te zeggen, dat de roeping slechts tot het gehoor des oors komt, maar de inwendige roeping dringt door tot in het hart. Echter, de Schrift leert ons, dat ook de roeping, die afgewezen en weerstaan wordt, den mensch inwendig, in het binnenste van zijn ziel, vaak hevig ontroert heeft, zoo dat het woord uitwendig hier niet voldoen kan. Want niet alle menschen die verloren gaan, zijn te vergelijken met den harten weg, waarop het zaad valt en het dringt niet in het minst in den bodem in. Daarom teekende de Heiland ons ook die, die zulk een inwendige ommekeer en verandering kennen, dat er alle hoop op vrucht schijnt te zijn en toch wordt deze hoop afgesneden.

Aan de andere zijde, als de roeping Gods tot ware bekeering mag leiden, heeft de Heilige Geest deze roeping ingang in het hart doen vinden, deze roeping, want hier komt geen tweede roeping naast de eerste, maar die roeping, die men soms jaren had afgewezen, wordt ten slotte krachtadig gemaakt door de overtuiging des Geestes. Er is hier dus geen sprake van een tweede roeping, een inwendige naast de uitwendige, maar wanneer men dit spraakgebruik wil aanhouden, kan men hoogstens zeggen, dat de uitwendige roeping inwendig geheiligd wordt. Tweeërlei roeping is er niet en toch — dat is de bittere vrucht van de leer der twee verbonden — toch hebben de menschen hun leven overeenkomstig dezen gedachten-gang ingericht.

Het is mij meer dan éénmaal op huisbezoek overkomen, dat, als ik den nadruk legde op de roeping tot bekeering en geloof, waartoe de Heere in Zijn Woord roept en dringt, men antwoordde: ja, maar dat is de uitwendige roeping; maar wat zal een mensch, die dood in zonden en misdaden is, daarmede uitrichten; mochten wij ook maar eens met de inwendige roeping geroepen worden! Hier ontmoet men zeer duidelijk den gedachten-gang van Trigland; de Heere roept in het uitwendige verbond wel tot geloof en bekeering, maar Hij geeft niet wat in staat stelt deze roeping op te volgen. Het inwendige verbond kent een andere roeping, die dat wel geeft. Wel nu, zoo hebben de meeste menschen de conclusie getrokken, dan kunnen wij die eerste roeping van het uitwendige verbond wel naast ons neerleggen, want daar is toch niets mede te beginnen en blijft er niets anders over dan te wachten totdat wij nog eens met die andere roeping begiftigd worden.

Wie dit stuk nauwkeurig doorleest zal ontdekken, dat niets, letterlijk niets van de waarheid der Schrift aangaande de roeping Gods wordt geloosend, maar wel van harte wordt aanvaard. Alleen wordt roeping genoemd wat ook inderdaad roeping is en wordt het werk des Geestes, waardoor deze roeping gehoord en aanvaard wordt, daarvan onderscheiden, ook in den naam. En dat niet uit revolutionaire vernielzucht, maar om den ernst van Gods roeping zoo streng mogelijk te handhaven.

Het is mij dan ook een raadseel hoe Prof. Hepp zoo fel en bitter en verdachtmakend kon schrijven.

✱

In nog vreemder licht komt dit alles te staan als men weet, dat Dr Kuypers die werking des Geestes in den uitverkorene, waardoor de roeping gehoord en verstaan wordt evenmin een „inwendige roeping” in den eigenlijken zin des woords wil noemen.

Wel spreekt hij van een „inwendige” roeping, maar nadrukkelijk zegt hij, dat dit eigenlijk onjuist is.

Dit kan in de lijn van Kuypers denken ook niet anders.

Immers: Dr Kuypers omschrijft de roeping als volgt. Het is „een toespraak, die van Gods wege tot ons menschelijk bewustzijn (!) uitgaat, om ons als zondaren door de wet onze veroordeelen en door het Evangelie de verlossing in Christus voor oogen te stellen, om als nu uit de duisternis ons te roepen naar het licht. Deze roeping heeft alleen plaats bij hen, die tot jaren van onderscheid zijn gekomen, niet bij jong wegstervende kinderen. Zij heeft tot achtergrond zekere algemeene roeping door de stemme der natuur, maar verkrijgt haar eigenaardig karakter eerst door de prediking des Woords. Zij richt zich niet tot allen, maar tot die volken en personen, tot wie de Heere Zijn Woord uitzendt en onder deze zoowel tot verkorenen als verlorenen. Tot de verlorenen om hen schuldig te stellen als die zulk een genade verwerpen, en tot de verkorenen om hen het heil met hun bewustzijn te doen bevatten. Deze vocatio (= roeping) in engeren zin richt zich deels tot wedergeborenen, deels tot nog niet-wedergeborenen. Door niet-wedergeborenen kan zij door eene gemeene genade met een uitwendige bevattings, die soms zeer ver gaat (zie Hebr. 6), opgenomen worden, hetzij tot hun oordeel, zoo zij verloren gaan, hetzij als gratis preparans (= voorbereidende genade) niet hunner wedergeboorte, maar hunner bekeering”).

Aldus heeft Dr Kuypers de roeping zelf omschreven. Men lette er op, dat hij spreekt van roeping zonder eenige bijvoeging, zonder eenige nadere bepaling. De woorden zijn letterlijk zoo door hem gedictieerd. In de (niet door Kuypers gedictieerde, maar door studenten

*) Sommige oude theologen, sprekende van een uitwendige en inwendige roeping, waarschuwden er tegen, dat men deze onderscheiding niet mocht opvatten als een verdeling in soorten, waardoor men twee roepingen kreeg, maar slechts als een verdeling van het geheel in zijn deelen, zoo dat de uitwendige en inwendige roeping bedoeld zijn als twee zijden van een en dezelfde roeping. Deze waarschuwing heeft men echter langzamerhand geheel vergeten, waardoor het gevaar van dergelijke onderscheidingen des te duidelijker aan den dag treedt. Noot van „De Waarheidsvriend”.

1) Voor dit en het volgende: Dictaten Dogmatiek: Locus de Salute, p. 84 v.v.

genoteer-
Gods is
wustzijn
melding,
de zonda
er door

Zal de
er nog v
Heiligen
gehoord
genoemd
„Bij de
dige roep
te zijner
steekt er
van het
bewust

Men
bijkome
te onder
ping i
Die da
maken
het vers
bereiden
de mens
toegt.

Kuype
Geest, di
veronder
in figur
catio

Men le
lijken
inwendig
roeping.

Dit is
vaardig
Neen, le
reeds ge
onze va
wendige
volgen:
„maken”,
ik bedoe
werd be

Dat di
wel hier
kende o

in wen
uitaarn
vatbaar.
dige r
drachtel
van dez
„De na
ze dus

Kuype
zeer zek
dat die
eigenl

Wat b
Hepp?

Is dit
te wape

Is dit
scheidin
scheidin
versch
eigenl
noemd!

Raads
Waarom
schrijft?
nobeles
vattinge
slechtste
H.

Nasc
het num
door gel

Sinds
opgesch
gesteld
dat „var
dan toch
reeds op
Hepp ni
nis, die
rept!

Ik ga
roeping
opzweep
methode
eerlijk t
polemist
bitter e
zijn als
verschill

2) E.
Geest: p.
innerlijke
LEI wet
gepredikt
aan het
dat de re